

BLIVER MAN RIG AF AT LÆSE WEEKENDAVISEN?

Henrik Jacobsen Kleven, lektor, ph.d. og David Dreyer Lassen, adjunkt, ph.d.

Økonomisk Institut, Københavns Universitet

Weekendavisens læsere er formentlig mere veluddannede og tjener flere penge end gennemsnittet af den danske befolkning. Man bliver med andre ord rigere af at læse Weekendavisen, hvorfor denne avis er en central del af løsningen på fattigdomsproblemet. Denne argumentationsform svarer nogenlunde til ræsonnementet i et indlæg af David Gress d. 6/2 i dennes reaktion på Tine Eibys artikel om *the working poor* i USA, bragt i WA d. 23/1.

David Gress peger på ægteskabet som den vigtigste barriere mod fattigdom i USA. Omvendt hævdes det, at skilsmisse samt børn uden for ægteskabet medfører en meget høj risiko for at ende som fattig. Gress' analyse baserer sig på den observation, at omkring 75 procent af alle mennesker i lavtlønsjobs i USA er enlige mødre, mens størstedelen af de øvrige 25 procent er enlige yngre mænd. Derimod tilhører kun to procent af gifte amerikanere gruppen af fattige.

Gress' analyse leder til opstillingen af tre regler, der sikrer mod fattigdom: (1) Gennemfør en gymnasieuddannelse. (2) Gift dig før du får børn. (3) Vent til du er mindst 20 før du gifter dig. Igen bygger analysen på en slående observation: Over halvdelen af dem der ikke følger disse regler er fattige, mens dem der overholder reglerne typisk ikke er fattige.

David Gress' artikel handler om et af de absolut vigtigste samfundsmæssige spørgsmål, nemlig årsagerne til fattigdom og ulighed. Hans analyse giver indtryk af, at vi mere eller mindre kender svarene på dette dybe spørgsmål (i hvert fald for USA's vedkommende). Desværre er hans analyse præget af en basal misforståelse. Fejlen er den klassiske at forveksle en samvariation imellem to størrelser – i dette tilfælde ægteskab og økonomisk succes – med en egentlig årsagssammenhæng imellem de to.

At regelmæssig læsning af Weekendavisen skulle gøre én rigere lyder jo ret langt ude i hampen, men det er faktisk en ganske præcis beskrivelse af David Gress' argumentationsform. Et centralt formål med empirisk forskning er at skelne mellem på den ene side samvariationer imellem

forskellige forhold og på den anden side årsagssammenhænge. Der er mange samvariationer her i verden: mellem avislæsning og indkomst, ægteskab og indkomst, uægte børn og indkomst, uddannelse og indkomst, hvilke film man godt kan lide og indkomst, osv. Det interessante er imidlertid ikke samvariationerne i sig selv, men derimod at identificere og isolere de egentlige kausale sammenhænge, hvilket er et centralt forskningsområde i empirisk samfundsvidenskab.

I eksemplet avislæsning er der nok ikke nogen tvivl om, at årsagssammenhængen ikke går fra avislæsning til indkomst. I tilfældet med effekten af ægteskab på indkomst er det urealistisk, at der skulle være en effekt af den størrelsesorden, som Gress' hævder. Mere realistisk er det, at begge dele bliver drevet af noget helt andet. Unge mennesker af en god familiebaggrund og med styr på livet fuldfører en gymnasial uddannelse, får ikke børn som teenagere, gifter sig først når de er over tyve, og ender i et godt job. Unge der ikke har styr på deres liv oplever det modsatte scenario. Men det betyder naturligvis ikke, at giftermål for teenagere i sig selv medfører fattigdom.

Der findes seriøse amerikanske studier af sammenhængen mellem ægteskab og indkomst, hvor man forsøger at tage højde for ovennævnte pointer. Disse studier viser, at effekterne er langt mindre end vurderet ud fra en simpel analyse a la Gress'. Specielt for kvinder er det svært at påpege en positiv sammenhæng. Man kan ikke afvise en positiv effekt, men der er helt sikkert ikke tale om en altdominerende effekt.

Hvis skilsmisse og uægte børn ikke er hovedforklaringen, hvad driver så egentlig fattigdom? En vigtig faktor er givetvis uddannelse (som påpeget af David Gress). I samfundsøkonomisk forskning har der været forsket intensivt i effekterne af uddannelse på indkomst. Der er bestemt ingen konsensus om styrken af effekterne, men de fleste er enige om, at uddannelse spiller en væsentlig rolle. Men det hjælper os kun delvist i forståelsen af fattigdom, da vi ønsker at gå et spadestik dybere. Vi ønsker at forstå folks uddannelsesvalg. Hvorfor valgte disse fattige lavt-uddannede personer ikke at uddanne sig noget mere? Er det fordi de er dovne? Er de ganske enkelt ikke intelligente nok? Er det den sociale arv? Havde deres forældre ikke penge nok? Eller er det ganske enkelt fordi de blev gravide for tidligt med en mand, der skred?

David Gress' vil have os til at tro det sidste. Forskningen tyder på, at vi skal søge forklaringen blandt de faktorer han udelader.